

Partnerskapet för byggutbildningar i skärgårdens kulturmiljöer

Minnesanteckningar från

Verkstadsskola och högskola - Ett samtal med arkitekt Lars Ewö, Carl Malmstens Hantverksstiftelse

Fredagen den 7 mars kl 13.00 Dalarö Tullhus

Närvarande

Lars Ewö, Christine Arvidsson, Jörgen Arnstad, Elise Claeson, Lars Palmgren, Anders Unosson, Bengt Lyngbäck, Jan Landqvist, Rolf Löfström, Carin Flemström

Bakgrund

I Stockholms skärgård och med Dalarö som bas har intressenter från skola/högskola, företagare, ideella föreningar, fastighetsägare samt enskilda eldsjälar och yrkesmänniskor bildat ett partnerskap för att främja utvecklingen av byggutbildningar i skärgårdens kulturmiljöer. Byggprogrammet vid Fredriks yrkesgymnasium – Fredrika Bremergymnasierna är med i partnerskapet och har påbörjat ett arbete för att utveckla sina hantverksutbildningar. Byggprogrammet har fått EU-stöd för en förstudie.

Arkitekt Lars Ewö, ordförande i Carl Malmstens Hantverksstiftelse, www.carlmalmstenshantverkssiftelse.se har flera decenniers erfarenhet av att bygga såväl gymnasial ungdomsutbildning som högskoleutbildning i kvalificerat hantverk i trä – företrädesvis inredning och möbler. Idag finns Carl Malmsten Furniture Studies vid Linköpings universitet och med sin institution förlagd på Lidingö. www.liu.se/malmstens

Syftet med mötet var att dra lärdom av hur man bygger såväl gymnasieutbildning som högskoleutbildning med stark konst- och hantverksprofil.

Seminariet genomfördes med bidrag från Kultur och Fritidsnämnden i Haninge.

Föredrag och diskussion

Lars Ewö inledde med att berätta om sin väg från att som 17-åring komma som snickarelev till Carl Malmsten och sedermera sin egen högskoleutbildning på Konstfack för att så småningom bli ansvarig för Carl Malmstens verkstadsskola och arbetet för att förhindra nedläggning vilket ledde till en högskoleanknytning.

Jan Landqvist, professor em. vid Konstfack berättade att han också gått vägen från snickare till högskoleprofessor – hur själva kunskapen i hantverket är grunden för såväl konsthantverk som byggnadsvård. Något som ytterligare styrktes av att nätverkets medlem Rolf L också gått vägen från snickare till arkitekt.

Lars Ewö framhöll vikten av tålmod. För honom hade det tagit 10 år att etablera utbildningen. Vi når kanske inte det vi vill direkt, kanske vi får arbeta i etapper. Han betonade vikten av att ha såväl lärarkår som tjänstemän och politiker med sig. Så lätt att man annars börjar ifrågasätta om det är nödvändigt med den konstnärliga kvaliteten, dvs kvalitet istället för kvantitet. Han berättade om den hantverksutbildning han bedrivit i Valdemarsvik och som blivit en stor aktör i besöksnäringen med massor med besök men vid ett skifte av personer i politiken (ej skifte av majoritet) så hade detta med kostnaden kommit att ifrågasättas av en ledande politiker som inte var insatt i frågan. Utbildningen lades därför ned.

Därmed kom vi också in på frågan om hur förståelsen ser ut i en kommun för kulturfrågor i allmänhet och kulturmiljöfrågor i synnerhet. Jan Landqvist som varit Kulturnämndens ordförande i Värmdö under tidigare majoritet gav ett perspektiv utifrån en kommun som varit en bruksort med konstnärlig inriktning, om arbetet att rädda kvar porslinsmuseet och hur viktigt det är att slåss för kulturmiljön nu när hela centrala Gustavsberg är under omvandling. Hur är förståelsen för kulturmiljöfrågorna i Haninge? Elise framhåller att det går att göra något, att arbetet med egen detaljplan för Lyngsåsa inneburit att en förfulande betongbebyggelse kunnat stoppas av aktiva medborgare.

Lars Ewö gick vidare med att ta upp frågan vad som är kvalitet och tog som exempel när eleverna fick börja att karva i trä (han hade med sig knivar och trästycken) och hur man måste lära sig träs egenskaper – dvs materialets inneboende karaktär och förmåga. Skönhet och funktion hör också ihop och han gav flera exempel utifrån de Carl Malmstensstolar han hade med sig, hur varje detalj var uttänkt och hur millimetrarna har betydelse och hur små detaljer påverkar helhetsintrycket. Han gav också exempel på hur ett vinglas utformas så att det bidrar till att man vill lyfta upp det och hur stolpar som bär upp något kan utformas så att man ser att de lyfter uppåt. Han pekade också på att fönsterramarnas utformning bidrar till att sprida ljus.

Vi diskuterade mycket mer, inte minst hur vi i Haninge ska komma igång. Både Lars E och Jan framhöll vikten av att bli tydliga i profilen, uttala att det är en byggnadsvårdsutbildning och ta kontakt med byggnadsantikvarier – Lars återkommer med kontakter. Viktigt också att bestämma hur vi vill ha det med samspelet gymnasieutbildning och högskola. Christine o Jörgen framhåller vikten av stöd till lärarna i kompetensutveckling.

Skola eller lärlingsutbildning? Båda har sina fördelar, viktigt vid lärlingsutbildning är att den inte blir för smal, dvs att eleven hamnar hos en hantverkare med en snäv verksamhet. En form är att arbeta med ”skolhus” såsom Sverker Siberg från Ebbalunds AB föreslagit. Jörgen berättar att Sverker ingår i referensgruppen för EU-projektet.

Målgruppen? Fredrik har stor vana vid att arbeta med elever som har dåliga erfarenheter från skolan, att dessa kan ha längre startsträcka men ofta går ut med fullständiga betyg. Vi diskuterar en hel del kring de olika målgrupperna och ser fördelar med att både ha reguljär utbildning och arbetsmarknadsprojekt.

Kursplaner? Det går att väva in mycket av den profilerade kunskapen i de olika kursplanerna, att det praktiska arbetet integreras med de teoretiska delarna.

EU-projekt? Förstudien blir också en möjlighet att utveckla det befintliga. Kanske vi ska titta på regionalfonden förutom socialfonden. Detta handlar ju om tillväxt.

Ett EU-projekt bör vara ganska stort och vi funderar på vilka andra kommuner som har hantverksutbildningar inom angränsande områden. Lars E tipsar om Leksand som utbildar i smala nischer men vi ska även titta på vad de andra skärgårdskommunerna har.

Flera förstudier kan samverka och Skärgårdsstiftelsens ”grönprojekt” som är representerad på mötet genom sin projektledare Bengt Lyngbäck är en intressant part. Husen och växtligheten utgör tillsammans kulturmiljön.

Ja, vilka högskolor är intressanta för oss och hur knyter vi upp dem så att det blir ett win-win-koncept. Fredrik har kontakt med Göteborgs universitet och Mitthögskolans träakademi. Vi diskuterar även Gotland/Stockholms universitet och KTH. Vi landar dock i att vi närmast i nätverket ska bjuda in Konsthögskolan och Rolf åtar sig en sådan kontakt.

Avslutningsvis - nästa steg är att tydligt skriva ner vilken typ av utbildning vi arbetar mot - ha ett tydligt förslag som vi kan kommunicera över.

.....

En reflexion – i den kommunala ekonomin glömmar man ofta bort vilken betydelse de praktiska gymnasieutbildningarna har när det gäller kommunens näringslivsutveckling – inte bara så att man levererar arbetskraft. Dessutom startar eleverna företag och anställer i sin tur och man flyttar inte från kommunen. Fredrik har kunskap om ca 100 företag som startats av tidigare elever.

Vid pennan,

Carin Flemström
Ordf i Partnerskapet